

# چەقبەستنی پەيوەندییە سیاسییەکانی دیمەشق و کورد: ستراتیژی چاوەڕوانی و ئەنجامەکانی گۆرانکاری

27-08-2025

نووسەرەکان

شفان ئیبراهیم

**کورتە :** لەدوای کۆنفرانسی یەکپیزی و یەکھەلوئستی کورد لە قامشلۆ و دروستکردنی شاندى یەگرتووی کورد، پەيوەندی نیوان دیمەشق و قامیشلو لەلایەک و پەيوەندییە سیاسى و سەربازییەکان لە هەریمەکەى کوردی سووریا چوووتە ناو قوناخی چەقبەستووییەکی سیاسى ئاشکراوە. ئەم چەقبەستنه پرسیاریکی بنههتی دەورووژینی: ئایا ئەمە بژاردەیهکی ستراتیژی بەهەند وەرگیراوە لەلایەن هەردوولا وە، یان ئەنجامی شکستی دانوستان و لەدەستدانی ئیرادەى هاوبەشە بۆ گەشتن بە جۆریک لە لیکنیگەشتن؟ ئەمەش لەکاتیگداپە چاوەڕوان دەکریت دارشتنی دەستوور پانتایی سەرەکیی گەتوگۆکان داگیر بکات و رۆلی سەرەکی لە دارشتن و یەکلایکردنەوهی کۆمەلێک پرسدا بگێریت، لەوانە: دیاریکردنی ئاستی لامەرکەزییەت ، رۆلی ئیدارە ناوچەییەکان ، و مسۆگەرکردنی نەگەرانیەوهی سووریا بۆ ستەمکاری ناوەندگەرایی یان دابەشبوون بە سەر قەوارەى تەریب کە هەرەشە لە یەکیتی دەولەت بکات.

له‌دوای [کۆنفرانسی به‌کېرزی و به‌که‌لوئستی کورد](#) له قامشلۆ و دروستکردنی [شاندى به‌گرتووی کورد](#)، په‌یوه‌ندی نیوان دیمه‌شق و قامیشلۆ له‌لایه‌ک و په‌یوه‌ندییه سیاسى و سهربازییه‌کان له هه‌ریمه‌که‌ی کوردی سووریا چووته ناو قو‌نا‌خی چه‌قبه‌ستوو‌یه‌کی سیاسى ئاشکراوه. ئهم چه‌قبه‌ستنه پرسیارکی ب‌ه‌ره‌تی ده‌رووژینیت: ئایا ئه‌مه ب‌زاردیه‌کی س‌تراتیژی به‌ه‌ند وه‌رگیراوه له‌لایه‌ن هه‌ردوولا وه، یان ئه‌نجامی شکستی دان‌وستان و له‌ده‌ستدانی ئیراده‌ی هاوبه‌شه ب‌و گ‌ه‌یشتن به‌ ج‌وریک له لیکنیگه‌یشتن؟ ئه‌مه‌ش له‌کاتیگ‌دايه چاوه‌پوان ده‌کریت د‌ار‌شتنی ده‌ست‌و‌ور پانتای س‌هره‌کی گ‌فت‌و‌گ‌ۆ‌کان داگیر ب‌کات و ر‌و‌لی س‌هره‌کی له‌ د‌ار‌شتن و به‌کلا‌یک‌ردنه‌وی ک‌ۆمه‌لیک پرسدا ب‌گیریت، له‌وانه: دیاریکردنی ئاستی لامه‌رکه‌زیه‌ت، ر‌و‌لی ئیداره‌ ناوچه‌یه‌کان، و مس‌و‌که‌رکردنی نه‌گه‌رانه‌وی سووریا ب‌و س‌ته‌م‌کاری ناوه‌ندگه‌رای یان دابه‌شبوون به‌ س‌هر قه‌واره‌ی ته‌ریب که هه‌ره‌شه له‌ یه‌ک‌یتی ده‌ولت ب‌کات.

## ر‌یگه‌ر‌ه‌کانی به‌رده‌م پ‌یش‌که‌وتنی گ‌فت‌و‌گ‌ۆ‌کان و گ‌ه‌یشتن به‌ چاره‌س‌هر

دیمه‌شق له‌ س‌و‌نگه‌ی ره‌ه‌ندی ئه‌منی و سیاسیه‌وه کار ده‌کات، که دیارت‌رینیان ره‌ت‌کردنه‌وی هه‌موو ج‌وریک لامه‌رکه‌زیه‌ وه، هه‌روه‌ها هه‌موو هه‌ولیک پ‌یناسه‌کردنه‌وی ش‌ی‌وه‌ی ده‌ولت یان سنو‌وردارکردنی حکوم‌رانی ناوه‌ندگه‌رای ر‌ه‌ت ده‌کاته‌وه. له به‌رامبه‌ردا شاندى کورد هه‌ول ب‌و به‌ده‌سته‌ینانی دان‌پ‌یدانانی سیاسى، کارگیرى، ئابووری، پاراستنی ده‌ست‌که‌وته‌کانی لامه‌رکه‌زیبوون، و ر‌و‌لی خ‌وی له به‌ر‌ی‌وه‌بردنی ناوچه‌که ده‌دات.

جیاوازی هه‌لو‌ی‌سته‌کانی هه‌ردوو لایه‌ن، له‌کاتی س‌هردانی شاندى ر‌یقه‌به‌ریی خ‌وس‌هر ب‌و دیمه‌شق [له مانگی حوزه‌یرانی 2025](#)، ب‌و ئه‌نجامدانی دان‌وستانی سیاسى و ئه‌منی، روون بو‌وه‌وه، له‌کاتیگ‌دا که ئامانجی س‌هردانه‌که یه‌ک‌خ‌ستنی دامه‌زراوه س‌هربازی و مه‌ده‌نییه‌کان بوو له دامه‌زراوه‌کانی ده‌ولته نو‌ییه‌که‌دا.

ده‌کریت به‌ربه‌سته‌کانی به‌رده‌م گ‌فت‌و‌گ‌ۆ له نیوان هه‌ردوو لایه‌ندا له پ‌ینچ باب‌ه‌تی س‌هره‌کیدا کورت ب‌کر‌ینه‌وه، که حکومه‌تی دیمه‌شق پ‌ی‌ی‌وايه هه‌ندیک له‌و خ‌الانه ه‌ی‌لی سوورن و ئاکریت ده‌ستیان ب‌و ب‌یرد‌ریت: له به‌رامبه‌ردا لایه‌نی کورد ترسی له دووباره ب‌یبه‌شکردنه‌وه له هاوبه‌شی له سامان و ده‌سه‌لات و، ب‌پار‌دان له سووریا به هه‌موو به‌شه‌کانیه‌وه هه‌یه. خ‌اله‌کانیش بریتین له:

۱- **ناک‌وکی ب‌ه‌ره‌تی نیوان هه‌ردوو لایه‌ن له‌س‌هر ویناک‌ردنی س‌روشتی پرسى کورد-ه** وه‌ک پرسیکی سیاسى که پ‌ی‌ویستی به‌ چاره‌س‌هری سیاسیه که بز‌و‌وتنه‌وی کورد پ‌ال‌پ‌شتی و ته‌به‌نی ئه‌م ب‌و‌چ‌و‌ونه ده‌کات. له‌کاتیگ‌دا ده‌سه‌لات له دیمه‌شق ه‌ی‌شتا پرسه‌که له چوارچ‌ی‌وه‌ی ئه‌منیدا کورت ده‌کاته‌وه و، چاره‌س‌هری ئه‌م پرسه له ج‌یبه‌ج‌یک‌ردنی ر‌یک‌که‌وته‌که‌ی نیوان ده‌ولت له‌گ‌ه‌ل مه‌ز‌ل‌وم عه‌بدی، فه‌رمانده‌ی هه‌سه‌ده، له‌گ‌ه‌ل ج‌یبه‌ج‌یک‌ردنی ت‌یکه‌ل‌کردنی ه‌ی‌زه س‌هربازییه‌کان له ناو سوپای سووریا دا ده‌بینیت. ئه‌وه‌تا له‌گ‌ه‌ل پ‌یداگری کورد له‌س‌هر لامه‌رکه‌زی و، ج‌یبه‌ج‌یک‌ردنی دیموکراسی، وه‌ک روانگه‌یه‌کی ج‌یگ‌ره‌وه ب‌و ش‌ی‌وه‌ی ئ‌ی‌ستای ده‌ولته‌ی سووریا، ده‌سه‌لاتی سووریا پ‌یداگری له‌س‌هر ره‌ت‌کردنه‌وی قسه‌کردن له‌س‌هر ه‌هر ش‌ی‌وازیگ له ش‌ی‌وازه‌کانی لامه‌رکه‌زیی سیاسى ده‌کات و، ته‌نیا باسی لامه‌رکه‌زیی ئ‌یداری ده‌کات.

۲- **پ‌یکهاته و بونیادی جیاوازی ب‌ه‌ره‌تی هه‌ردوو لایه‌ن:** هه‌سه‌ده له‌س‌هر ب‌نه‌مای مارکسی-س‌و‌سیالیستی بونیاد نراوه و، حیزبه کورده‌کانیش له‌س‌هر ب‌نه‌مای دیموکراسی و فره‌بی دامه‌زراون. له‌ کاتیگ‌دا "ده‌سته‌ی ته‌حریری شام" که شاده‌ماری بونیادی ب‌ل‌وکی حکوم‌رانیی ئ‌ی‌ستایه، س‌هره‌رای هه‌لو‌ه‌شاندنه‌وی "ده‌سته‌که"، که له‌س‌هر ب‌نه‌مای باوه‌ر و عه‌قیده‌ی جیهادی پ‌یک هات‌بوو.

۳- **م‌م‌لانی له‌س‌هر س‌هرچاوه ئابوورییه‌کان:** وه‌ک ک‌ی‌لگه‌کانی نه‌وت و گ‌از، به‌ره‌مه‌ س‌تراتیژییه‌کانی گ‌ه‌نم و ل‌و‌که، جو‌وله‌ی فر‌و‌که‌خانه‌کان و ده‌روازه سنو‌ورییه‌کان، و هه‌روه‌ها ئه‌و ئابووریانه‌ی له‌ کاتی شه‌پ‌دا دروست بوون. ده‌سه‌لات وه‌ک ئامرازی س‌هره‌کی ب‌و به‌ده‌سته‌ینانه‌وی ده‌سه‌لاتی ئابووری و گ‌ه‌شه‌پ‌یدانی د‌و‌خی کاره‌سات‌باری ژیان له‌م س‌هرچاوانه ده‌پ‌وانیت، له‌کاتیگ‌دا کورد پ‌یداگری له پ‌ی‌ویستی س‌هرپه‌رشت‌یک‌ردنی خ‌ویان ب‌و د‌و‌خی ئابووری له ناوچه‌کانی‌ندا ده‌ک‌ه‌ن ئه‌مه‌ش ب‌و د‌ل‌ن‌یا‌بوون له دووباره نه‌بو‌ونه‌وی په‌راو‌یز‌خ‌ست‌نیان له پر‌و‌ژه‌کانی گ‌ه‌شه‌پ‌یدان و، ت‌و‌ره‌کانی ده‌سته‌به‌ریی ک‌ۆمه‌ل‌ایه‌تی.

۴- **ک‌ی‌پرکی له‌س‌هر ک‌ۆن‌تر‌و‌لی بارود‌و‌خی ئه‌منی و ئ‌یداری:** ده‌سه‌لات له دیمه‌شق هه‌ول ده‌دات به ته‌واوی ک‌ۆن‌تر‌و‌لی باکووری ر‌و‌ژه‌لاتی و‌لات ب‌کات، به ناوچه کورديه‌کانیشه‌وه و، ده‌ل‌یت مافی [خ‌و‌به‌تی ب‌و‌سته ئه‌منی و کارگیریه‌کان](#) ده‌ست‌نیشان ب‌کات. له‌کاتیگ‌دا نه‌بوونی نو‌ی‌نه‌رایه‌تی کورد له‌و وه‌زاره‌تانه‌دا، مانای نه‌بوونیانه له بونیادانی ناسنامه‌ی سووریا یه‌گ‌رت‌و‌ودا چونکه ناسنامه‌ی ئه‌منی و عه‌قیده‌ی ده‌ولت و لقه ئه‌منی و س‌هربازییه‌کانی له‌ر‌یگه‌ی ناسنامه‌ی پ‌یکه‌ینه‌ره‌کانی ئه‌م دوو وه‌زاره‌ته‌وه دیاری ده‌کر‌ین.

۵- **م‌م‌لانیی ئ‌ی‌وده‌وله‌تی - هه‌ر‌یمی:** هه‌ریه‌ک له توركیا و، و‌لاتانی عه‌ره‌بی له‌ک‌ی‌پرک‌یدان ب‌و پ‌ر‌کردنه‌وی ئه‌و ب‌و‌شاییه‌ی ئ‌یران به‌ج‌ی

هېشتوو، ئەمە جگە لە شەرى ساردى نىوان رووسيا و ئەمەريکا و ولتاتانى ئورووپاييش لەناوچەكە بۇ دارشتنەوى ديمەنى سىياسى و ئىدارى و بەرپووەبردنى جۇراوجۆرى لە سوورىادا، چ لەسەر سەرچاوەکان يان ريگەکانى گواستەنەوى وزە، يان چۆنەتتى پېکھيئانەوى دەولەتى سووريا و بەشدارى پېکھاتەکان لەناوياندا کورد.

## دۆخى ئىستاي پەيوەنديەکان

۱- پالنەر و حيساباتی ديمەشق بەرامبەر بە پرسى کورد لە سووريا

ديمەشق لە سۇنگەبەكى ستراتيژى ئالۆزەو لە مامەلەکردن لەگەڵ پرسى کورد دەروانىت، ھەربۆيە حکومەتى سوورياس ھەك ھەپەشە لە گەپاندەنەوى كۆنترۆلى ناوەندگەرايى بەسەر دەولەتدا لە داخوازيەکانى کورد دەروانىت، بەتايبەتى كە ناوچەى کوردان، ناوەندىكى جوگرافيايى و ئابوورى گرينگە. بۆيە ديمەشق ھەول دەدات ھەموو سىماکانى جوگمپانىي خۇجايى، يان لامەركەزى كە بەپي بۆجووونى ئەو يەكيتتى دەولەت لاواز دەكات و، سنوور بۇ دەسەلاتى ناوەند دادەنيت، ھەلۆەشينيئەو و، پيداگرە لە ھەلۆەشانەنەوى ھيزەکانى سوورياي ديموكرات. كە لاينى كورد-يش لە لاى خويانەو، بيزۆكەكە لە بنەپەتەو رەت دەكەنەو و، جەخت لەسەر چوونيان بۇ ناو سووپا بە بەكپارچەي دەكەن. ھەربۆيە ديمەشق كۆنترۆلكردنى سنوور و دەروازەکان و فرۆكەخانەکان ھەك ئامرازىكى ستراتيژى ئەمنى بۇ كۆنترۆلكردنى جوولەي ولات دەبينيت.

۲- ئامانج و ترسەکانى ئەكتەرە كوردەکان (سىياسى و سەربازى)

ھيزە كوردیەکان ھەول بە دەستھيئانى دانپيدانانى سىياسى و ئىدارىي ئاشكرا بە رۆليان لە بەرپووەبردنى ناوچەكەيان دەدەن و، پيئانوابە ديموكراسي ھاوبەشى و لامەركەزى سىياسەتيكى پيوستە بۇ جيگيرکردنى سەقامگىرى ناوخوي و تيپەپاندنى سالانى لە مەملەت كە زيانيان بە كۆمەلگەى كورد گەياندوو. لە ئاستى سەربازيشدا، ھەسەدە ھەول دەدات سەربەخوي ھيزەکانى بپاريزيت لە چوارچيەبەكدا كە ئاسايشى ناوچەكە لە ھەر ھەپەشەبەكى ناوخوي و دەرەكى دەپاريزيت. لەبەرامبەردا ھيزىكى سەربازى كوردى سوورياي ريگخراو و راھينراو ھەيە، ئەوانيش ھيزەکانى پيشمەرگەى رۆژئاوان لە ھەريمى كوردستان و، مافى خويانە بۇ ناوچە سەرەكيبەکانى خويان بگەپنەو و، لە بەرگريکردن لە ناوچەکانى كورد دا بەشدارى بكەن. بەھۆى ئەو ھەسەدە" رەتى دەكاتەو لە سەر ئاستى تاك ئەندامەکانى بچنە ناو سوپاي سووريا، مافى پيشمەرگەشە پېكھاتە و دۆخى تايبەتى خوي بپاريزيت و، ژمارە و چەكى جۆري بەردەستى خوي بپاريزيت.

## ھەلۆيستە نۆدەولەتيەکان بەرامبەر بە دۆزى كورد

چارەسەرەکان تەنيا لە دينايمە ناوخويەکاندا قەتيس نەبوون، بگرە ئالۆزى پەيوەنديە نۆدەولەتى و ھەريمايەتيەکانيش كۆنترۆلى جۆرى چارەسەرەکانى داھاتووى سووريا و پەيوەنديان لەگەڵ كورد دا دەكەن، بە تايبەت لەكاتيكدە ھەر يەككيان تەنيا بە دواي بەرژەوہەندى خويەوہەيتى.

رووسيا ھەول دەدات فشار بخاتە سەر ئەمەريکا و سووريا بۇ ئەو ھەي بەرژەوہەنديەکانى لەبەر چاو بگرن، ھەر بۆيە پيشتر وەزىرى دەرەويان رايگەياند كە پيوستە ريگە بە بەشدارى تەواوى پېكھاتە ئاينى و ئيتينيەکان بەريت و، كورد ھەك بەشيكى كۆمەلگەى سووريا نۆينەرايەتى بكریت.

دواي رووخانى ئەسەد، تورکيا سىياسەتيكى چالاکى لە باکوورى سووريا پيادە کرد، گرنگيداىە كەمکردنەوى ھەژموونى ھەسەدە و، بەھيزکردنى ئامادەبوونى سەربازى و سىياسىي خوي. لەم پيئاوہەدا تورکيا ھيرشى بەرفراوانى دژى ھەسەدە راگەياند، لەوانەش شەرى مەنبج لە كانوونى يەكەمى 2024.

تورکيا لە ھەموو جۆرە پەلھاويشتنىكى ئيسرائيل لە ناوچەكەدا دەرستيت و، پيئوابە سەرکەوتنى پەيوەنديەکانى تەل ئەفیف و سوھيدا دەبیتە ھۆكارى جۆريک لە ريگخستنى پەيوەنديەکان لەگەڵ كورديشدا كە ئەمەش لەروانگەى ئەوانەو مەترسيەكى ستراتيژيە لەسەر ئاسايشى نەتەويى تورکيا. ھەرەوھا ئيسرائيليش پەلھاويشتنى تورکيا ھەك مەترسى لە سەر خوي دەبينيت، كە دەبیتە ھۆى پېكھيئانى شتيكى ھاوشيوەى قوبرسى باكوور لە سووريا دا. ئيسرائيل نايەويت تورکيا لە سنوورەکانى نزيك ببیتەو تا ئەژموونى ئيران دووبارە نەكاتەو و ھەپەشەى نوي بۇ بوونى دروست نەكات، بەتايبەتى لەسەر جوولەي بەندەرەکان و بازرگانى. بۆيە ھەر لاينەنيك ديدگە و رۆلى خوي لە سووريا دا ھەيە. ئەنقەرە و تەل ئەفیف لە ويستى بينينى سووريايەكى لاواز ھاوبەشن، بەلام يەكەميان دەپويت ناوەندگەرا

بیت، دووهمیان دهیوئیت لامهرکهزی بیت.

رۆلی ئەمریکا و ئەورووپا لەرووی زامنکردنی سهقامگیری سیاسی و ئەمنی له سووریا و دەستپێکردنی پرۆسەی بونیادنانەوهی ئابووری و دادپەرۆری راگوزەردا هاوشیوەن، بەلام کێشهکه له نێوانیاندا ئەوهیه که واشنتۆن ههولێ ئاشتکردنەوهی ئەنقەرە و تهل ئەشێفدا دەدات، لهکاتێکدا ئەورووپا ههست به کێشهی رێککهوتنی کورد و دیمهشق دهکات. لهگهڵ ئەوهشدا، هێشتا ههلوێستی هەردوو لایەن لەرووی سهپاندنی سیستمی حوکمرانی و شیوهی دهولەتی نوێدا که ههموو پێکهاتهکان بپارێزێت له ئارادایه.

ههڕیمی کوردستان له سهڕ ئاستی ناوچهیی و نێودههههتی ههولێ زۆر بۆ پاراستنی کورد له سووریا دەدات و، ههول بۆ پێکهێنانی دیدیکی یهکگرتوو و شاندىکی یهکگرتوو بۆ گفتوگۆ لهگهڵ حکومهتی نوێی سووریا دا دەدات. رێککهوتنی کورد له نێو خۆياندا لهسهڕ شیوهی دهولەت و پهيوهندی لهگهڵ حکومهتی نوێی سووریا و، کێشهی شهڕفانانی "پێشمهڕگه"ی سووریا که سهڕ به ئەنجومهنی نیشتمانیی کوردن، به گرنه دهزانێت.

### خشتهیهکی چری ههلوێسته نێودهولەتییهکان بهرامبهڕ کێشهی کورد له سووریا

| ئهکتهری کاریهگر | رۆلی سهڕهکی                                                                                                                                                | رۆلی له کێشهی کورددا                                                                                                                                                  |
|-----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| واشتن           | پشتگیری سهڕبازی و دبلۆماسیانهی ههسهده،<br>ناوێڕوانی له رێککهوتن لهگهڵ دیمهشق                                                                               | ههلوێستی ناجیهگر، پرۆژهی سیاسی روون نییه.                                                                                                                             |
| مۆسکۆ           | پێشتر پشتگیری ئهسهدی کرد. ئیستا چاوی له<br>پاراستنی بهرژوهندی و بنکهکانییهتی له تهرتووس<br>و قامیشلق                                                       | وهک ناوێڕی لهنیوان ئهسهد و رێقههیری خۆسهڕ کاری کرد، پێشتر<br>سهڕکهوتوو نهبوو. ئیستا پهيوهندی لهگهڵ شەڕ له ههموو شیوهکانی<br>لێکنتیگهیشتن لهگهڵ کوردی بهلاوه پهسهندتره |
| ئهنقەرە         | ئهکتهریکی یهکلاکهڕ دهویه له دروستکردنی ههڕ<br>چارهسهڕیک له سووریا                                                                                          | بهڕهنگار بوونهوهی ههڕ بهرفراوانبوونیکی ههسهده. ئارهههته له ههڕ<br>لامهڕکهزییهک که تیايدا کورد ئهکتهری سهڕهکی بن، له حالهتی<br>مانهوهی ههسهده بهم شیوهی ئیستای         |
| ههولێر          | پاراستنی کوردهکان له ههڕ پهلاماریک. گێڕانی<br>رۆلی ناوێڕیوان لهنیوان تورکیا و ههسهده، هاندانی<br>پرۆسهی ئاشتی لهنیوان پارتی کرێکارانی<br>کوردستان و تورکیا | پشتگیری ههڕ پرۆژهیهکی سیاسی که کورد لهسهڕی رێککهوتن و،<br>ناسنامه و تاییهتیهندی و بوونی سیاسی و دهستووریی کورد له<br>سووریا بپارێزێت                                  |

داھاتوۋى پەيوەندى نۆۋان كورد وھكومەتە نۆيەكەي سووربا، بە ھەلۋىستى لايەنە ھەرىمى و نۆۋدەۋلەتپەكان و، پتەۋىي رېكخستنى ناۋمالى كورد لەروۋى سەربازىيەۋە و ھەبوۋى دىدگەيەكى سىياسىي روۋن بەستراۋەتەۋە چونكە پىشتىگىرىي نۆۋدەۋلەتى و ھەرىمىي بەھىز دەتۋانىت ئاسۋى چارەسەرىكى سىياسىي گىشتىگىر بىكەتەۋە كە مافەكانى كورد دابىن بىكات و سەقامگىرىي نىشتىمانى بەھىز بىكات لەكاتىكدا بەردەۋامبوۋى چەقبەستوۋىي و شەپە سنووردارەكان، گرژىيەكان زىاد دەكات و دەرەتەكانى چارەسەر ئالۋز دەكات، لە ساپەي قۇستەۋەي مەملەننىيەكە لەلايەن ھىزە دەرەكەيەكانەۋە بۇ بەدىھىننى بەرژەۋەندىيەكانى خۇيان. بۇيە گىفتوگۇ و لىكتىگەپىشتى پالپىشتىراۋ بە فشارى نۆۋدەۋلەتى كىلىلى سەرەكىي دووركەۋتەۋەيە لە توندوتىژى و بونىادنانى داھاتوۋىيەك كە پىكەۋەژيان و گەشەسەندىن تىپدا زال بىت كە ئەمەش بەرەۋ سى سىنارىۋى دىارىكراۋمان دەبات:

**سىنارىۋى يەكەم:** رىككەۋتەننىكى نۆۋدەۋلەتى بۇ خىراكردى دىنۋستىن و چارەسەرى كىشەي كورد. مەرجى ئەمەش ھەبوۋىي پىشتىۋانىي نۆۋدەۋلەتى و ناۋچەي و ۋىستى عەرەبە بۇ چارەسەرىكى سىياسىي گىشتىگىر بۇ سووربا كە ھەموو لايەنەكان لەخۇ بگىرىت و پىرسى كورد ئاۋىتەي چۈرچىۋەي نىشتىمانى بىكات، لەگەل ھەبوۋىي تايەتمەندىيەكى نەتەۋەيى.

ئەم سىنارىۋىيە دەبىتە ھۇكار بۇ لىكەۋتەي دىارىكراۋ:

كورد جۇرىك لە ئۇتۇنۇمى يان لامەركەزى بەدەست دەھىننىت بە پالپىشتىي دىنۋىي نۆۋدەۋلەتى و ھەرىمى، لەگەل داپستىن ماددە گەلىكى دەستوۋرى بۇ زامىكردى مافەكانى پىكەتەكان.

ئەمەش ھەندى مەترسى و دەرەتەي تىپدا ھەيە:

- مەترسىي شىكستى دىنۋستىن و لاۋازىي دىنۋىي نۆۋدەۋلەتى، ئەمەش دىنۋستىن دەگەيەننىتە ھالەتى بىنبەستى سىياسىي.

- دەرەتەيكە بۇ دامەزراندنى نمۋونەيەكى نوۋى ھوكمپانى، كە جىاۋازە و يەكىتىي نىشتىمانى و گەشەسەندىن بەھىز دەكات.

**سىنارىۋى دوۋەم:** سازانى ئەمنى و كارگىرىي سنووردار لە پىۋىستى بە رىككەۋتەن بۇ چارەسەركردىن بابەتى كارگىرىي و ئەمنى، ۋەك تۇمارى مەدەنى، پاسپۇرت، پەرۋەردە و كۇنترولى سنوور. ئەمەش دەبىتەھۋى سەقامگىرىي ناۋخۇيى كاتى و چاكسازىي كۇمەلگەيى شانبەشانى بونىادنانى نىزىكبۈۋنەۋەي پىبەپىي سىياسىي.

مەترسى و دەرەتەكانى بەردەم ئەم سىنارىۋىيە بىرىتىن لە:

- مەترسىي ئەمنى و بوۋىي مەمانە، يان رىگىرى لە لىكتىگەپىشتىن لەلايەن ھەندى لايەنى خۇجىيەۋە.

- دەرەتەيكە بۇ دوستكردىن مەمانەيەكى لەسەرخۇ و، رىخۇشكردىن بۇ گىفتوگۇيەكى سىياسىي بەرفراۋانتر.

**سىنارىۋى سىيەم:** بەردەۋامىي چەقبەستوۋىي سنوورەكان شانبەشانى ئەگەرى مەملەننىيەكى سنووردار، كە دەبىتە مايەي نەبوۋىي ھىچ گۇرانىكى بىنەرەتى، شانبەشانى خۇلادان لە روۋبەرۋوبوۋنەۋەي سەربازىي گەۋرە لەنۋان ھەسەدە و ھكومەتدا.

لىكەۋتەكانى ئەمە دەبنە ھۋى بەردەۋامىي دۇخى گرژى و ناسەقامگىرىي و، كارىگەرىي نەرىنى لەسەر گەشەپىدان و زىادبوۋىي وتارى دژبەيەك.

مەترسى و دەرەتەكانى ئەم سىنارىۋىيە:

- لىكتىرازانى شىپرازەي كۇمەلپەتى و ئەگەرى مەملەننىيەكى لەناكاۋى سەربازىي.

- دەرەتەيكە بۇ لىكتىگەپىشتىن خۇجىي و بەھىزكردىن كەنالە دىپلۇماسىيەكان بۇ پاراستىن لانى كەمى سەقامگىرىي.